

PSV - M A A J A V E S I

VAPO OY ENERGIA, SUO JA VESI
KONTTISUON KASVILLISUUSSELVITYS

Fil. yo Pia Arvola
FM Mika Welling

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KASVILLISUUS JA KASVISTO	1
2.1	Kasvillisuusselvityksen toteutustapa	1
2.2	Tulokset	1
2.2.1	Yleiskuvaus	1
2.2.2	Suotyypit	2
2.3	Huomionarvoiset elinympäristöt ja uhanalaiset kasvilajit	3
3	MAISEMA JA VIRKISTYSARVOT	4
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	4
5	KIRJALLISUUS	4

LIITTEET

Liite 1 Kasvillisuuskuviointi
Liite 2 Tutkimusalueella ja sen ympäristössä havaittua kasvilajistoa
Liite 3 Valokuvia

1 JOHDANTO

Konttisuono sijaitsee Pudasjärvellä Pudasjärven keskustasta noin 11 km pohjoiseen (liite 1). Konttisuon alueelle suunnitellaan turvetuotantoalueen perustamista. Vapo Oy:n hallinnassa on noin 300 ha:n alue, jolle tehtiin kasvillisuus selvitys. Alue on pääosin luonnontilainen, metsäojitusta on lähinnä alueen eteläosissa. Kasvillisuus selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen kasvillisuus, sekä maisemalliset ja marjastusarvot.

Suomen suoaluejaossa Konttisuono kuuluu Pohjanmaan-Kainuun aapasuoalueeseen. Vyöhykkeessä esiintyy erityisen runsaasti välipintaisia, lyhytkortisia aapasoita. Laajojen aapasoiden esiintymistä suosii Pohjanmaan ja Suomenselän alueiden tasaisuus. Kasvukauden pituus on alueella reilusta neljästä viiteen kuukautta (Eurola 1999). Suhteellisen vaatimattomasta kevättulvasta johtuen suot ovat kuivahkoja. Sekä rimpisyys että jänteisyys ovat yleensä heikosti kehittyneitä. Avosoiden osuus on huomattava, erityisesti alueelle ovat luonteenomaisia *Sphagnum papillosum* (kalvakkarahkasammal) –valtaiset kalvakkanevat. Soiden reunoilla esiintyy lähinnä tupasvilla-, pallosara- ja nevarämeitä (Kalliola 1973). Konttisuon alue kuuluu eliömaantieteellisesti Oulun Pohjanmaan (OP) eliömaakuntaan (Hämet-Ahti ym. 1998).

2 KASVILLISUUS JA KASVISTO

2.1 Kasvillisuus selvityksen toteutustapa

Tutkimusalueen kasvillisuutta kuvioitiin karkeasti ilmakuvioiden ja karttojen avulla. Kasvillisuus kuviointi tarkennettiin maastokäynnillä 12.8.2003. Inventoinnissa keskityttiin Vapo Oy:n hallinnassa oleville alueille (varsinainen inventointialue), mutta myös reuna-alueita tarkastettiin. Konttisuon kasvillisuus kuviointi on esitetty liitteen 1 kartalla. Suotyypit määritettiin Eurolan ym. (1995) mukaan, kangasmailla käytettiin Toivosen ja Leivon (1997) luomaa kasvillisuus- ja kasvupaikkaluokitusta. Tutkimusalueelta laadittiin myös kasvilajilistaus, joka on esitetty liitteessä 2. Liitteessä 3 on valokuvia alueilta.

Kasvillisuus selvityksen yhteydessä linnustosta tehtiin satunnaishavaintoja, joihin kuuluvat eteläisemmän inventointialueen keskiosien rimmikossa ollut laulujoutsen sekä Törrönojan puronvarressa havaittu palokärki.

2.2 Tulokset

2.2.1 Yleiskuvaus

Konttisuon kasvillisuus on koillisella osa-alueella lähinnä karua väli- ja rimpipintaista nevaa sekä reunoilla ojitettua rämettä. Suurempi, eteläinen osa-alue on pohjoisosiltaan pääosin luonnontilaista nevaa, jota luonnehtii keskiosassa laaja oligo-mesotrofinen rimpialue. Eteläisin osa on lähinnä ojitettua rämettä. Suota ympäröivät laajalti ojitetut rämeet ja kangasmetsät. Reuna-alueet ovat lähinnä talousmetsäkäytössä ja kankailla on suoritettu hakkuita viime aikoina. Inventoitavien osa-alueiden väliin jää Törrönlampi, josta lähtevä puro (Törrönoja) kulkee eteläisemmän osa-alueen laitaan rajautuen.

2.2.2 Suotyypit

Rämeet ja korvet

Ojitetut alueet luokitellaan kasvillisuudeltaan ojikoksi ja muuttumaksi ja ne ovat pääosin isovarpurämettä. Ojitetuilla alueilla puuston kasvu on parantunut ja varpujen määrä lisääntynyt. Ojittamattomia rämeitä esiintyy lähinnä eteläisemmän osa-alueen pohjoisosassa ja avosoiden laitamilla. Luonnontilaiset rämeet ovat pääosin variksenmarjarahkarämettä (VaRaR), tupasvillärämettä (TR) ja isovarpurämettä (IR). Kankaiden laitamilla esiintyy kapealti myös kangasrämettä ja pallosarakorpea. Törrönojan varrella esiintyy ruoho- ja heinäkorpea (RhK) sekä hillakorpea (MrK). Törrönojan kasvillisuutta on kuvattu tarkemmin kohdassa huomionarvoiset elinympäristöt.

Nevat ja suoyhdistelmät

Konttisuon pohjoisempi osa-alue on pääosin karua (oligotrofista) välipintaista lyhytkorsinevaa (OILkN), joka vaihtuu reunoilta rämeen kanssa nevarämeyhdistelmäksi (liite 1). Pohjoisen osa-alueen märeimmät osat ovat oligomesotrofista ruopparimpinevaa (Ol-MeRuRiN), joka vaihtuu oligotrofisen rahkasammalvaltaisen Sphagnum-rimpinevan (OlSphRiN) kautta lyhytkorsinevaksi. Pienialaisena nevan laitamilla esiintyy oligotrofista suursaranevaa (OISN).

Oligotrofinen lyhytkorsineva on suurimmaksi osaksi paakkurahkasammalen (*Sphagnum compactum*) ja kalvakkarahkasammalen (*S. papillosum*) luonnehtimaa. Kenttäkerroksessa kasvavat tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*), tupasluikka (*Trichophorum cespitosum*) ja rahkasara (*Carex pauciflora*) ja rimpisemmällä osilla kuljurahkasammalet (*Sphagnum cuspidata* -ryhmä) ja leväkkö (*Scheuchzeria palustris*). Sphagnum-rimpinevaa luonnehtivat raate (*Menyanthes trifoliata*), leväkkö, mutasara (*Carex limosa*) ja kuljurahkasammalet. Ruoppavaltaisella rimpinevalla paljaassa ruopassa esiintyy edellä mainittujen lajien lisäksi paikoin runsaana valkopiirtoheinää (*Rhynchospora alba*), luhtavillaa (*Eriophorum angustifolium*), sekä aapa- ja hetesirppisammalta (*Warnstorfia procera*, *W. exannulata*). Oligotrofista suursaranevaa luonnehtii pääosin pullosara (*Carex rostrata*).

Törrönlammen alue sijaitsee inventointialueiden välittömässä läheisyydessä. Lammen reunus on sara- ja ruoholuhtaa (SRhLu) ja luhtanevaa (LuN). Lajistona pullosara, luhtavilla, raate, isokarpalo, suokukka, jokasuonrahkasammal sekä ojien läheisyydessä riippasaraa ja mutasaraa. Lammen rannassa noin 20 m vyöhyke vehkaa. Kaakkois- ja eteläreunallaan ensisijaisesti rahkarämettä, keskiosiltaan lyhytkorsinevaa sekä luhta- ja saranevaa.

Konttisuon eteläisemmän osa-alueen neva on reunoiltaan edellä kuvattua Oligotrofista lyhytkorsinevaa ja nevarämeyhdistelmää. Pienempialaisena esiintyy oligotrofista suursaranevaa. Eteläisen inventointialueen pohjoispuoliskoa hallitsee laaja rimpialue. Rimpineva on tyypiltään oligo- ja mesotrofista ruopparimpinevaa, jonka reunoilla on kuivempaa Sphagnum-rimpinevaa. Pohjoisemman osa-alueen rimpinevalajiston lisäksi tällä osa-alueella kasvaa enemmän mesotrofista lajistoa kuten siniheinä (*Molinia caerulea*), rimpivesiherne (*Utricularia intermedia*) ja rimpivihvilä (*Juncus stygius*). Rimpialue karuuntuu mesotrofisesta oligotrofiseksi etelään päin.

2.3 Huomionarvoiset elinympäristöt ja uhanalaiset kasvilajit

Alueelta ei löytynyt luonnonsuojelulain (29 §) mukaisia suojeltuja luontotyyppejä. Metsälain tarkoittamista erityisen tärkeistä elinympäristöistä (Metsälaki N:o 1093, § 10) inventointialueella tai sen välittömässä läheisyydessä esiintyy pieniä kangasmetsäsaarekkeitä, luonnontilaiset puronvarret (Hongikonoja ja Törrönoja) ja Törrönlampi (liite 1).

Törrönlammen itäpuolisella rämealueella kulkee puro, joka ilmeisesti jatkuu piilopurona Törrönlampeen (liite 3, kuva 1). Puron ympärys on isovarpuista rämettä, jossa runsaslukuisimpana lajistona suopursu, juolukka, hilla ja tupasvilla. Puusto on Ø 10 – 18 cm, 5 – 9 m mäntyä. Purossa lajistona luhtavilla, kurjenjalka, raate, pohjanpaju, okarahkasammal (*Sphagnum squarrosum*), viitarahkasammal (*Sphagnum fibriatum*) sekä korpilehvässammal (*Plagiomnium ellipticum*).

Törrönlammesta laskeva puro on alkuosastaan lähes täynnä vehkaa, muuna lajistona raate, korpikastikka, kurjenjalka. Puronvarren ympärys on alkuosassaan isovarpurämettä ja rämekorpea, jossa puustona Ø 15 – 22 cm, 13 m koivuja ja Ø 20 – 28 cm, 14 – 16 m mäntyjä sekä jonkin verran kuusia. Paikoitellen puro kulkee piilopurona mättäiden välissä, jolloin vehka osoittaa puron uoman. Alempana puron ympärys on pelkästään korpea ja puustoon tulee järeää mäntyä (APS) ja koivua. Vanhoja kantoja on yleisesti, mutta lahopuuta on sekä määrältään että laadultaan kohtuullisen paljon. Lähellä luonnontilaista, metsälakikohde (liite 3, kuva 3).

Suon keskellä sijaitseva pieni luonnontilaisen kaltainen metsäsaareke (n. 0.3 ha) on keskiosaltaan kuivahkoa kangasta vaihettuen välittömästi reunosien kangasrämeeseen. Lahopuuta niukasti.

Pienen metsäsaarekkeen luoteispuolella sijaitseva kangasmetsä on kuivan sekä tuoreen kankaan vuorottelemaa, luonnontilaisen kaltaista metsää, joka reunoiltaan vaihettuu isovarpuiseksi rämeeksi sekä paikoin kangasrämeeksi. Lahopuuta on verraten runsaasti erityisesti keloina sekä järeinä koivumaapuina. Elävässä puustossa Ø 15 – 25 cm, 7 – 12 m mäntyä ja jonkin verran koivua. Männyistä osa on aikaisempaa puusukupolvea edustavia APS-mäntyjä. Keloissa on nähtävissä vanhoja palokoroja. Poiminta- ja kotitarvetyyppisestä hakkuusta kertovat muutamat vanhat kannot. Muodostaa suomalaisen kanssa erämaisen vaikutelman (liite 3, kuva 8).

Uhanalaiset lajit

Alueelta ei tavattu Rassi ym. (2001) mukaisia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja. Uudessa valmisteilla olevassa alueellisessa uhanalaisluokituksessa Konttisuo sijoittuu keskiboreaalisen, Pohjanmaan alueen (3a), keskiboreaalisen Pohjois-Karjalan-Kainuun alueen (3b) ja Pohjoisboreaalisen, Koillismaan alueen (4a) rajamaastoon. Tutkimusalueelta löydettyistä kasvilajeista rimpivihvilä (*Juncus stygius*) kuuluu alueella 3a luokkaan alueellisesti uhanalainen (RT = regionally threatened). Rimpivihvilää löytyi yksi esiintymä eteläisemmän inventointialueen pohjoisosasta (liite 1). Lajia voi kuitenkin kasvaa alueella enemmänkin. Alueellinen uhanalaisluokittelu on käsillä olevaa selvitystä kirjoitettaessa valmisteilla Suomen ympäristökeskuksessa, eikä sillä ole toistaiseksi virallista statusta.

3 MAISEMA JA VIRKISTYSARVOT

Inventoitu alue on kooltaan laaja. Lähimmät rakennukset sijaitsevat noin 1,5 km Konttisuoista etelään Rytilammen rannalla. Inventointialueen maisema on keskiosiltaan erämaista. Ojitetut reunaosat ovat maisemallisesti vähemmän kauniita. Konttisuo näkyisi turvetuotannossa paikoittain alueen länsipuoliselle metsäautotielle sekä Törrönlamminkankaalle johtavalle metsäautotielle.

Marjastus

Konttisuo inventointialueella kasvaa isokarpaloa ja hillaa. Isokarpaloa kasvoi lähinnä nevaräme yhdistelmällä. Hillaa kasvoi lähinnä puron varressa. Lukuisista lehdistä huolimatta hillan marjoja oli vain muutamia, mikä saattoi johtua yleisesti huonosta hillavuodesta. Mustikkaa kasvoi jonkin verran suon reunamien kangasmetsissä.

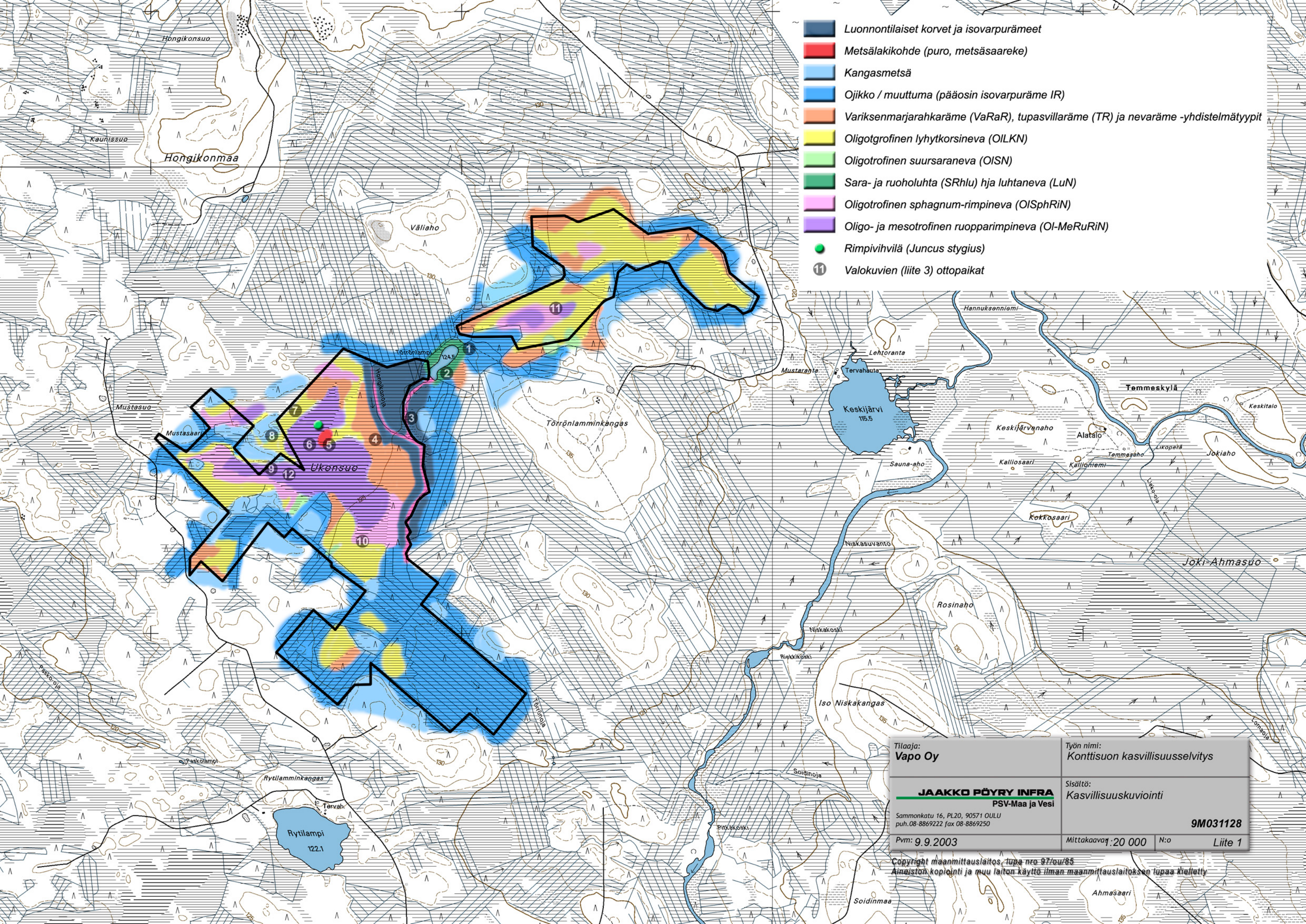
4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Konttisuo on suurimmaksi osaksi luonnon tilainen aapasuo, jota luonnehtivat keskiosissa ruoppavaltaiset rimmikot ja reunempana lyhytkorsineva ja nevaräme yhdistelmät. Alueella esiintyy suotyyppejä karusta keskivinteiseen. Alueen reunaosat on pääosin ojitettu, mutta ojitukset eivät ole kuivattaneet suon keskiosia. Alueen luontoa rikastuttavat luonnon tilaiset puronvarret, joissa esiintyy korpityyppejä sekä Törrönlampi, jonka reunat ovat luhtanevaa. Kasvilajistoltaan alue on oligotrofista ja mesotrofista suota. Alueelta löydettiin alueellisesti uhanalaista rimpivihvilää. Alueellinen uhanalaisluokitus on valmisteilla, toistaiseksi sillä ei ole virallista statusta. Alueelta ei löytynyt Rassi ym. (2001) mukaisia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja eikä luonnonsuojelulain (46§) mukaisia uhanalaisia tai erityisesti suojeltuja lajeja. Maisemaltaan suo oli keskiosastaan erämainen ja kaunis.

5 KIRJALLISUUS

- Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka biological station. University of Oulu.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.
- Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede. WSOY. Porvoo.
- Rassi ym. (2001). Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Uhanalaisten lajien II seurantaryhmä. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus.
- Toivonen, H. & Leivo, A. 1997: Kasvillisuuskartoituksessa käytettävä kasvillisuus- ja kasvupaikkaluokitus. Kokeiluversio. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A. No 14. Vantaa.

Turveteollisuusliitto ry. 2002: Turvetuotannon ympäristövaikutusten arviointi. Ohjeita turvetuotannon luonto- ja naapuruussuhdevaikutusten arvioimiseksi. – Jyväskylä.

- Luonnontilaiset korvet ja isovarpurämeet
- Metsälakikohde (puro, metsäsaareke)
- Kangasmetsä
- Ojikko / muuttuma (pääosin isovarpuräme IR)
- Variksenmarjarahkaräme (VaRaR), tupasvillaräme (TR) ja nevaräme -yhdistelmätyypit
- Oligotrofinen lyhytkorsineva (OILKN)
- Oligotrofinen suursaraneva (OISN)
- Sara- ja ruoholuhta (SRhlu) hja luhtaneva (LuN)
- Oligotrofinen sphagnum-rimpineva (OISphRiN)
- Oligo- ja mesotrofinen ruopparimpineva (OI-MeRuRiN)
- Rimpivihvilä (*Juncus stygius*)
- Valokuvien (liite 3) ottopaikat

Tilaja: Vapo Oy	Työn nimi: Konttisuon kasvillisuusselvitys
JAAKKO PÖYRY INFRA PSV-Maa ja Vesi	Sisältö: Kasvillisuuskuviointi
Sammonkatu 16, PL20, 90571 OULU puh.08-8869222 fax 08-8869250	9M031128
Pvm: 9.9.2003	Mittakaava: 1:20 000 N:o Liite 1

Copyright maanmittauslaitos, lupa nro 97/ou/85
Aineiston kopiointi ja muu laiton käyttö ilman maanmittauslaitoksen lupaa kielletty

Putkilokasveja

<i>Andromeda polifolia</i>	suokukka
<i>Betula nana</i>	vaivaiskoivu
<i>B. pendula</i>	rauduskoivu
<i>B. pubescens</i>	hieskoivu
<i>Calamagrostis canescens</i>	viitakastikka
<i>C. purpurea</i>	corpikastikka
<i>C. stricta</i>	luhtakastikka
<i>Calla palustris</i>	vehka
<i>Calluna vulgaris</i>	kanerva
<i>Carex aquatilis</i>	vesisara
<i>C. canescens</i>	harmaasara
<i>C. chordorrhiza</i>	juurtosara
<i>C. globularis</i>	pallosara
<i>C. lasiocarpa</i>	jouhisara
<i>C. limosa</i>	mutasara
<i>C. magellanica</i>	riippasara
<i>C. pauciflora</i>	raikasara
<i>C. rostrata</i>	pullosara
<i>Chamaedaphne calyculata</i>	vaivero
<i>Drosera longifolia</i>	pitkälehtikihokki
<i>D. rotundifolia</i>	pyöreälehtikihokki
<i>Dryopteris carthusiana</i>	metsäalvejuuri
<i>Empetrum nigrum</i>	variksenmarja
<i>Epilobium angustifolium</i>	maitohorsma
<i>E. palustre</i>	suohorsma
<i>Equisetum fluviatile</i>	järvikorte
<i>E. sylvatica</i>	metsäkorte
<i>Eriophorum angustifolium</i>	luhtavilla
<i>E. vaginatum</i>	tupasvilla
<i>Juncus filiformis</i>	jouhivihvilä
<i>J. stygius</i>	rimpivihvilä
<i>Ledum palustre</i>	suopursu
<i>Menyanthes trifoliata</i>	raate
<i>Molinia caerulea</i>	siniheinä
<i>Nuphar lutea</i>	ulpukka
<i>Picea abies</i>	kuusi
<i>Pinus sylvestris</i>	mänty
<i>Populus tremula</i>	haapa
<i>Potamogeton alpinus</i>	purovita
<i>Potentilla palustris</i>	kurjenjalka
<i>Rhynchospora alba</i>	valkopiirtoheinä
<i>Rubus chamaemorus</i>	hilla
<i>Salix phylicifolia</i>	kiiltopaju
<i>Scheuchzeria palustris</i>	leväkkö
<i>Sparganium</i> sp.	palpakko
<i>Trichophorum cespitosum</i>	tupasluikka
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mustikka
<i>V. oxycoccos</i>	karpalo
<i>V. uliginosum</i>	juolukka

Sammalia ja jäkäliä

<i>Aulacomnium palustre</i>	suonihuopasammal
<i>Plagiomnium ellipticum</i>	korpilehväsammal
<i>Pleurozium schreberi</i>	seinäsammal
<i>Polytrichum commune</i>	korpikarhunsammal
<i>P. strictum</i>	rämekarhunsammal
<i>Sphagnum angustifolium</i>	jokasuonrahkasammal
<i>S. compactum</i>	paakkurahkasammal
<i>S. cuspidata</i> -ryhmä	kuljurahkasammalet
<i>S. fimbriatum</i>	viitarahkasammal
<i>S. fuscum</i>	ruskorahkasammal
<i>S. girgensohnii</i>	korpirahkasammal
<i>S. lindbergii</i>	aaparahkasammal
<i>S. magellanicum</i>	punarahkasammal
<i>S. papillosum</i>	kalvakkarahkasammal
<i>S. russowii</i>	varvikkorahkasammal
<i>S. squarrosum</i>	okarahkasammal
<i>Warnstorfia exannulata</i>	hetesirppisammal
<i>W. procera</i>	aapasirppisammal

Kuva 1. Törrönlammelle laskeva purouoma (=>NW).

Kuva 2. Törrönlammen rantaa (=>SW).

Kuva 3. Luonnontilaisen kaltainen puronvarsi (=>NW).

Kuva 4. Lyhytkortista nevarämettä (=>S).

Kuva 5. Kangasrämesaareke (=> NW).

Kuva 6. Rimmikkoa (=> W).

Kuva 7. Oligotrofista lyhytkorsinevaa (=>W).

Kuva 8. Vanhaa lahoppuuta metsäsaarekkeessa (=>SW)

Kuva 9. Rimmikkoa (=> S).

Kuva 10. Oligotrofista lyhytkorsinevaa (=>SE).

Kuva 11. Valkopiirtoheinäinen rimpi oligotrofisen lyhytkorsinevan keskellä (=> E).

Kuva 12. Joutsen suon keskiosan rimmikossa (=> N).